

Ștefan Dobay

ȘUT... GOOOL!

*I se spunea „Calul“:
primul golgheter român
de talie internațională*

ARTPRINT

FABRICA DE GOLURI

„Domnule, la noi în casă era sărbătoare când juca Ripensia la București! (...) Duminică dimineață, toți din casă (eram șapte inși, cu tot cu mama) ne sculam de la ora cinci, ca în zi de paradă, iar la zece fix, când se deschideau porțile, eram la stadion. Locurile erau pe apucate. La cinci fără zece, când crainicul oprea valsul «Aur și argint» și anunța solemn formația echipei Ripensia: portar Pavlovici, înaintarea: Bindea – Beke – Ciolac – Schwartz – Dobay, domnule, vuia tot stadionul. Ce jucători. Ce acțiuni. Ce combinații. Ce șuturi. Ce goooluri! Cum zburau pălăriile și hainele în tribune, o adevărată izbucnirea a bucuriei...”

Ce vremuri!, nu-mi rămâne decât să exclam, la rândul meu. Erau fără îndoială timpuri cu fotbalul romantic al începutului de veac, însă parfumul acelor vremuri de mult apuse care se degajă din cartea pe care o țineți acum în mână, îmi pare extrem de atrăgător, aproape irezistibil. Chiar nu știu, evident cu excepția avansului tehnologic indiscutabil, cu ce ar fi superioară epoca pe care o trăim acelor timpuri, în care sportul era privit parcă cu totul altfel, fiind mai respectat și mai domnesc. Azi mulți își pun, la fel ca mine, această întrebare, cântărind noul și vechiul dintr-o societate parcă tot mai alienată, mai departe de origini și tot mai pervertită, cu fiecare zi care trece. Nu-mi place să fac pe moralistul, dar nu mă pot depărta de gândul că a existat o vreme în care până și jocul de fotbal era privit cu totul altfel.

Ștefan Dobay a fost unul dintre cei mai mari jucători de fotbal care s-au născut în țara noastră. În fapt, povestea vieții lui se confundă în mare parte cu istoria echipei *Ripensia* din Timișoara, formația care a dominat fotbalul românesc al anilor 1930, dar care susținea și numeroase meciuri în străinătate, culegând laude de peste tot. Ce poate fi destul de greu de înțeles de noi azi este faptul că *Ripensia*, ca primă

echipă profesionistă din România, formată în septembrie 1930, n-a putut fi acceptată în campionatul național! Au trecut doi ani până a ajuns să fie primită, pentru a câștiga apoi în serie trofeele puse în joc. Așa încât, de voie, de nevoie, *Ripensia* n-a jucat decât meciuri „amicale“ vreme de vreo doi ani de zile, atrăgând însă ca un magnet mulțimile de iubitori ai fotbalului. Fiecare meci al *Ripensiei*, fie cu *ITA* sau cu *CAO*, cu *Beogradsky* sau *Wiener AK*, era primit ca o mare sărbătoare. A întreprins turnee care durau și două luni prin Franța și Olanda. Spune Dobay: *„Cântărind rezultatele în ansamblul lor îmi dau seama că ele nu erau lipsite de valoare. Din 14 confruntări: 9 victorii, 4 înfrângeri și un joc egal. În condițiile de atunci – călătorind mii de kilometri în compartimente de clasa a III-a, pe bănci de lemn, cazați în hoteluri nu întotdeauna adecvate și uneori sosind în orașele în care jucam abia cu câteva ore înaintea desfășurării partidei –, succesul Ripensiei nu poate fi tăgăduit. (...) Ripensia devenise o echipă de prestigiu și își merita din plin renumele.“* Era epoca în care *Ripensia* conducea cu 3-0 la pauză *Ajax*-ul, învingea pe *Monaco* cu 5-3, pe *Valenciennes* cu 3-1, câștiga la *Rotterdam* cu 2-1 și la *Toulon* cu ...12-1! Numele lui Ciolac, Nicolae Covaci, Dobay, Bürger, Deșu, Rudy Wetzter, Raffinsky, Bindea sau Kotormány ajuseseră la fel de cunoscute pe continent precum cele ale lui Piola, Planicka, Puc sau Mazzolla. „Gazeta Sporturilor“ din 6 mai 1932 scria despre unul dintre aceste meciuri în modul următor: *„Ripensia a jucat la Valenciennes un mare meci de propagandă, ca urmare a unei invitații speciale primite din partea dlui Jules Rimet, președintele FIFA. Echipa locală, formată din jucători reputați, a opus o dârză rezistență jocului impetuos și tehnic al Ripensiei. Jocul a fost de o facură superioară și a entuziasmat miile de spectatori. Au marcat Dobay, Kotormány și Schwartz.“*

Dobay a crescut în atmosfera bănațeană, a unui sport sănătos. La zece ani făcea atletism, ca toți copiii de vârsta lui, alerga, executa sărituri, aruncări și înota în Bega. Fiecare stradă din „Fabrik“-ul timișorean avea echipa sa de copii, care se înfruntau pe viață și pe moarte cu „adversarii“ din împrejurimi, până ce întunericul nopții îi despărțea. Desigur, doar până a doua zi. Micul Ștefan s-a remarcat mai întâi prin șuturile puternice pe care le executa... din spatele porții la care se antrenau jucătorii mai în vârstă, pentru a fi chemat curând în echipele de seniori, pe când abia trecuse de 14 ani... Povestește el, în

cartea scrisă cu vreo patru decenii în urmă, despre prima sa deplasare cu echipa de seniori: „În dimineața aceea m-am trezit la cântatul cocoșilor. Grădina noastră de la Dumbrăvița era înmuiată în lumină. Sub pățul, mama pregătise, pentru astâmpărul foamei de dimineață, pâine, miere și o oală de pământ plină cu lapte. (...) Eu, Bibe – cum îmi spuneam prietenii mei din părculeț – făceam prima deplasare din viața mea, ca fotbalist, cu echipa de seniori Unirea CFR, la Jimbolia, și îmi repetam în gând, privind prin fereastra vagonului, data acestui eveniment, ca să nu o uit. Locomotiva avea serie 220, serie care azi nu se mai găsește decât la muzeu. Două roți mici în față, două mari în spate și un coș lung prin care ieșea un fum negru și gros de cărbune. (...) La sosire, echipa noastră de fotbal a fost primită cu fanfara, care în ritm de marș ne-a condus prin centrul orașului, până la teren... La auzul ei, de prin curți apăreau zoriți la porți copii desculți, cu cămașa până la buric. Cei mai curajoși se alăturau voioși, formând un cortegiu vesel și pitoresc pe străzile Jimboliei. Aveam 15 ani și mă credeam nemuritor. La arenă, până la începerea jocului, fanfara cânta, spre desfătarea spectatorilor. Terenul era înconjurat de grădini, iar noi ne dezbrăcam într-un șopron. Hainele le agățam în cuiele bătute în scândurile din jur. Peste o ladă cu ovăz așezasem coșurile cu echipament, încuiate cu un băț și un lacăt la capăt. Când Kiky Halmos le-a deschis, «magazia» era plină de lucruri nou-nouțe, cu mirosul acela proaspăt. Tricourile erau în dungi verticale, albastru cu galben, chilotul bleumarin din material lucios, jambierele albastre cu rever galben și ciorapi albi de bumbac.“ Plăcerea simplă și adâncă de a îmbrăca acel echipament răzbate cu tărie, îndemnându-ne la comparații deloc favorabile mercantilismului sportiv din zilele noastre.

Încet, încet, Ștefan Dobay a devenit principalul marcator de goluri al *Ripensiei*, gura sa de tun. Șutul său puternic, din orice poziție s-ar fi aflat, l-a făcut celebru pe continent. „Preocuparea mea permanentă a fost să șutez din orice poziție, din orice situație, de la orice distanță, să șutez la poartă. În poartă și nu alături; nu peste bară. Aceasta era dorința mea eternă: să fac să intre mingea în plasă. Cum?... Pe unde? Pe lângă urechile portarului, printre mâinile lui, întinse să prindă. Printre picioarele lui neliniștite, în fantasticul zbucium al apărării. Ca un obuz în colțul de jos. Sus, unde nici păianjenul nu mai țese“... În scurt timp, Dobay ajunsese o adevărată

fabrică de goluri. A înscris 71 de goluri în 1932, 77 în 1933 (din totalul de 235 al *Ripensiei* în acel an) și 69 de goluri în 1934. A marcat goluri memorabile, atât pentru *Ripensia*, cât și pentru echipa națională a României. Merită să amintesc aici măcar golul înscris în meciul cu selecționata Iugoslaviei, decisiv pentru calificarea la Campionatul Mondial din 1934, dar și întreaga atmosferă a meciului: „*De la 9 dimineața circulația pe străzi era o problemă. La 2 după-amiaza era suspendată. La 10 peluza era aproape plină. Zeci de mașini erau din provincie (Ploiești, Cluj, Craiova, Timișoara, Pitești etc.). La 2 începuse asaltul colinelor. Oamenii veniseră cu merinde. Jucau table și cărți. Cântau. La 5 aspectul stadionului ONEF era impresionant. De-a lungul celor 90 de minute iugoslavii au arătat maximum de condiție fizică; din punct de vedere athletic, admirabil pregătiți. După 1:1 însă s-au lăsat dominați (...) Min. 29 (din repriza a doua – n.n.): o nouă schimbare se operează în rândul atacanților români, titularii inversând posturile. Ciolac dă lui Bindea și acesta lui Dobay, care marchează din plină viteză.(...) Dobay este aclamat. Glaser (portarul iugoslav – n.n.) încremenit, a rămas îngenucheat mult timp. Apoi s-a prosternat la pământ ca un mahomedan și a plâns. 2-1 pentru România.*“

Deloc paradoxal, tot Ștefan Dobay a înscris pentru România unicul nostru gol în partida de la Campionatul Mondial din 1934, cel jucat la Triest cu selecționata Cehoslovaciei, echipă care avea să dispute apoi finala cu echipa Italiei. Și tot *Ripensia* a dat grosul selecționabililor pentru memorabila Cupă Balcanică din anul 1933, în care tricolorii au învins Bulgaria cu 7-0 (un gol fiind marcat de Dobay), Grecia cu 1-0 (gol Dobay) și Iugoslavia cu 5-0 (un gol Dobay)! Pentru succesul lor, toți jucătorii români au primit, pe lângă trofeu și alte onoruri, medalia Meritul Cultural clasa a II-a. Atenție: **meritul cultural**, nu cel sportiv! Cum vă spuneam încă de la început: erau cu totul alte vremuri!

DUMITRU GRAUR

AMINTIRILE NU MINT

Amintirile sunt înnobilate de trecerea vremurilor. Și timpul s-a așternut repede peste cei cincizeci de ani ai carierei mele sportive!

În sportul de performanță, amintirile ar reprezenta conștiința unei realizări care nu îngăduie înlocuitor, a unei realizări cu mare răsunet. Iar publicul are, din instinct, o exigență și o fantastică forță de orientare. O putere de sesizare de o tărie deosebită, cu care despică întunericul și, trezind pacea deceniilor adormite, îi lasă să se strecoare pe porțile înguste ale neuitării doar pe câțiva. Pe aceia, care au știut să-i transmită marea bucurie a frumuseții, i-a îmbrăcat în lumină. Pe ceilalți i-a lăsat în noaptea rece a uitării.

Desigur că fiecare domeniu de activitate, cu performanțele sau realizările lui, se conduce după legi proprii. Spre deosebire de operele de artă – pictură, sculptură, muzică, literatură – care își mențin valoarea și-i fac nemuritori pe creatorii de geniu, chiar și după dispariția lor, „arta sportului de performanță“ trebuie să se mulțumească, de cele mai multe ori, doar cu aprecierea generației respective și apoi să dispară în câteva cronici uitate.

Nu trebuie însă să ne revoltăm împotriva inevitabilului, ci mai degrabă să ne bucurăm de șansa ce ni s-a oferit, de anii petrecuți împreună, pe care nu-i regretăm nici noi, nici publicul care ne-a idolatrizat. Șansa ar fi putut să ne ocolească și să nu ne fi oferit bucuria adevăratelor performanțe și a succesului. Iar faptul că amintirea „isprăvilor“ noastre de atunci mai dăinuie în sufletele celor care ne-au iubit și care nu ne-au uitat nici până în ziua de astăzi, înseamnă că eforturile au fost răsplătite.

În cariera mea sportivă, cum este firesc, am trecut prin diferite întâmplări, unele plăcute, altele mai puțin plăcute. Minte a păstrat ceea ce nu s-a cernut prin sita timpului. Iar întâmplările mărunte, neînsemnate, au pierit de mult, ca un fum.

În mod uimitor, însă, unele faze de joc, anumite acțiuni, șuturi, goluri pe care eu nu mi le mai amintesc, au rămas de neuitat pentru numeroșii prieteni ai fotbalului. Sunt prieteni necunoscuți, pe care n-am să-i pot răsplăti niciodată pentru fidelitatea lor, pentru entuziasmul debordant cu care mă încurajau din tribune, mă răsfățau, mă strigau, ori tăceau înmărmuriți, îngrijorați, în acele primăveri și toamne ce nu mai revin.

Cu acești necunoscuți, iubitori entuziaști ai fotbalului, nu o dată m-am îmbrățișat prietenește. Și în căldura atmosferei se depăneau amintirile:

– Mă mai ții minte?

– ?!

– Știi... la ANEF (Republicii)... la meciul cu *Viena*, când ai marcat la „păianjen“ dintr-un unghi teribil, în poarta lui Platzer?

– Cum să nu!

– Și la meciul ăla când...

– Aaa, da, răspundeam eu, ca să nu stric farmecul momentului!

Dar el era unul dintre cei treizeci și cinci de mii, care țipase din tribună la meciul cutare sau cutare, de-acum treizeci sau patruzeci de ani!

– Domnule, îmi spunea într-o zi un altul, la noi în casă era sărbătoare când juca *Ripensia* la București! Noi eram ceferiști. Și țineam cu *Rapidul*. Dar veneaaa... *Ripensia*! Eh, nu știu ce se petrecea atunci cu noi. Duminică dimineața, toți din casă (eram șapte inși, cu tot cu mama) ne sculam de la ora cinci, ca în zi de paradă, iar la zece fix, când se deschideau porțile, eram la stadion. Locurile erau pe apucate. La cinci fără zece, când crainicul oprea valsul „*Aur și Argint*“ și anunța solemn formația echipei *Ripensia*: portar Pavlovici, înaintarea: Bindea – Beke – Ciolac – Schwartz – Dobay, domnule, vuia stadionul. Ce jucători. Ce acțiuni. Ce combinații. Ce șuturi. Ce goooluri! Cum zburau pălăriile și hainele în tribune, o adevărată dezlănțuire a

bucuriei. Știu eu ce să mai zic? Oi fi fost eu mai tânăr?... Oi fi fost mai sentimental?

Desigur că asemenea mărturisiri, chiar dacă au o doză de candoare, împinsă uneori până la înduioșare, prin sinceritatea lor nu te pot lăsa indiferent.

Într-adevăr, este aproape cu neputință să uiți atmosfera din tribune după marcarea unui gol, când publicul exploda și erupea ca din zeci de mii de cratere, cu acel vuiet asurzitor al satisfacției dezlănțuite. Sau, când se manifesta cu acel murmur amar după o acțiune frumoasă, care nu se finaliza prin gol.

Publicul năvălea pe teren, ne ridica pe brațe și ne purta pe umeri până la cabine. Uneori ne conducea de la stadion până la hotel, abia înaintând prin mulțimea înghesuită pe străzile primăvăratice.

După câte un meci mare, așa istoviți cum eram, ne asaltau publicul, fotoreporterii, presa, reporterii radio etc.

Ziariștii îmi puneau tot felul de întrebări: „Unde ai învățat fotbal? De la cine? Cine ți-a fost antrenor? Câte antrenamente faci pe săptămână și cum? Cu care inter te înțelegi mai bine? Pe care inter îl preferi în națională? Câte goluri ai marcat în acest sezon? Câte goluri ai marcat în total? Care este cea mai bună echipă de club din țară? Cum vezi cea mai bună formație a naționalei? Ce planuri ai? În sezonul viitor, la ce echipă vei juca? Cum stai cu sănătatea? Ce face stângul tău? Ești înșurat? Ce tango îți place?”

Și, copleșit de torentul întrebărilor, nu aveam timp să răspund decât la ultima:

– „Ilona“ și, cu un singur cuvânt, interviul se reducea la minimum, eu dispărând în liftul salvator.

Îndrăgostiților de fotbal, celor care m-au prețuit și au fost cuprinși de întristare când au aflat că m-am retras din viața sportivă, tuturor celor cărora le-am rămas dator cu un răspuns, le îndeplinesc dorința de a le povesti, în această carte, cum am izbutit să transform în realitate visul copilăriei mele, să ajung să intru în arenă, să șutez... să marchez!

De fapt, cartea pe care am scris-o reprezintă mărturia târzie a prieteniei țesute altădată, pe *Venus* și ANEF, din firele trainice ale izbânzii, dar și din răsuflarea amarnică a suspinelor, când noi toți aveam un singur țel: gloria fotbalului românesc.

1924 – PRIMA ECHIPĂ: UNIREA C.F.R.; PRIMUL MEU MECI OFICIAL

După absolvirea clasei a IV-a de liceu, la 1 iulie 1924, am încheiat un contract de muncă cu Fabrica Bănăţeană de Argintărie, unde puteam învăţa îndeletnicirea de a modela metalul preţios. Lucram de la şase şi jumătate dimineaţa până la trei după-amiază. Timpul liber îl dedicam sportului şi lecturii. Însă în privinţa fotbalului apărea acum un mare semn de întrebare. De echipa *C.A.T.* nu voiam să mai aud! La şcoală nu mai puteam juca pentru că nu mai eram elev. Atunci? Rămânea numai „parcul nostru“ unde aveam o echipă foarte bună.

Uneori duminica mă lua cu el la Arena Sportivă domnul Franz, unul dintre cei mai înfocaţi susţinători ai clubului *Chinezul* şi coproprietarul garajului de maşini de lângă parculeţul nostru.

În fiecare marţi şi joi asistam la antrenamentele echipei, în a cărei linie de atac jucau, pe atunci, Zemler şi Mihai Tănzer. Doi jucători de „aur“. „Fenomenalul Zemler“, cum îl numea presa sportivă a epocii, înscria nişte goluri fantastice. Distanţa mare şi poziţia imposibilă erau o nimica toată pentru el. Marca de oriunde. Îl urmăream ca o umbră la antrenamente. Mă postam întotdeauna în spatele porţii lui Ritter, unde trăgea Zemler. Trăgea ca un tun. Când mingea venea până la mine, fără nicio oprire, şutam din voléu.

Stilul şi precizia cu care dădeam mingile înapoi, aproape fără greşeală, l-au surprins pe Zemler şi, în aceeaşi săptămână, la următorul antrenament, a trimis după mine, pentru a juca în echipa de juniori. Dar domnul Franz nu m-a lăsat... Se certase cu *Chinezul*.

*

Anul 1924 a adus mai multe schimbări importante în viaţa mea. Familia a primit moştenire o casă în Dumbrăviţa – azi Cartierul IX din Timişoara.

Tot atunci, mama a cumpărat, pentru mine și fratele meu, câte o bicicletă marca „Puch“, cu care mă puteam duce la fabrică. La Dumbrăvița mi-am găsit repede câțiva prieteni (amatori de fotbal), însă nu jucători. Când terminam lucrul, mă opream pe câmpul Mehala să asist la antrenamentul unor echipe. Din spatele porții, de unde urmăream, când prindeam mingea trăgeam câteva șuturi, din voléu. După astfel de „antrenamente“ fulger, puteam clasifica jucătorii în două categorii: unii care trăgeau bine la poartă și alții care trăgeau prost. Ochiul meu format la „Școala Zemler“ nu mai putea să mă înșele. Criteriul după care îi diferențiam pe acești fotbaliști era simplu: când se trăgea corect, mă plasam ușor, și expediam mingea din voléu exact la jucătorul la care voiam. Când se trăgea prost, trebuia să alerg mult, și nu puteam degaja dintr-odată. Ca atare, nici dirijarea mingii nu mergea cum aș fi vrut. Și cum se trăgea mai mult prost decât bine, alergam cam o jumătate de oră, apoi mă suiam pe bicicletă și mă întorceam acasă, la treburile cotidiene. Într-o zi, după un astfel de antrenament scurt, când să plec, se opresc pe Mehala niște jucători echipați, în frunte cu Kiky Halmoș de la *Unirea C.F.R.* Bineînțeles că am renunțat să mai plec și postându-mă în spatele porții lor, cu atenție de pisică la pândă, am trimis mingile în teren cât am putut mai bine. După vreo jumătate de oră au format două echipe pentru a juca la două porți.

– Puștiule! Nu vrei să joci cu noi, că ne lipsește unul? Și fără să aștepte răspunsul meu, portarul Ludwig I mi-a aruncat un tricou decolorat, iar altcineva mi-a trântit sub nas niște ghetete. Am intrat pe teren. Am jucat într-o echipă de care nu auzisem niciodată, cu jucători adunați de prin Mehala. Echipa lui Kiky Halmoș ne-a făcut „terci“. A marcat vreo 4-5 goluri la rând sufocându-ne. În repriza a doua, am cerut voie să renunț la ghetete, și să joc desculț, pe post de fundaș sau half centru. Scăpat de greutatea din picioare, am făcut un joc contra înaintării „vedete“ de nu s-a mai putut marca niciun gol! Eu însă habar n-aveam în ce echipă am avut onoarea să evoluez. După antrenament, Kiky Halmoș împreună cu un necunoscut, pe care apoi am aflat că îl cheamă Petre Popovici, m-au întrebat dacă vreau să joc fotbal la *Unirea C.F.R.*

– Dar eu am paispe' ani. La *C.A.T.* nu m-au primit nici la echipa a doua de juniori. De altfel, mama nici n-avea de unde să plătească clubului cotizația lunară.

– Dragule, noi nu te întrebăm dacă ai bani de cotizație! Și *C.A.T.*-ul să fie sănătos. Te întrebăm numai dacă vrei să joci la *Unirea C.F.R.*

– Să vorbesc cu mama.

– Vorbește cu mama și vino joi la antrenament.

Când am ajuns acasă, am discutat mai mult de formă cu ai mei despre *Unirea C.F.R.*, fiindcă eu știam încă de pe drum că rămân cu Kiky Halmoș, care îmi arătase atâta dragoste. De data aceasta, mama a fost de acord cu activitatea mea sportivă. Am stabilit ca, în zilele de antrenament, să mănânc la fabrică și apoi să merg direct la teren.

Joi, Petre Popovici, când m-a văzut, s-a bucurat mult. Și mi-a spus:

– Bine ai venit, băiețule! Du-te acum la magazie pentru echipare. Magazia era un coș de nuielă cu echipament vechi. Ghetele scorjite, aruncate deasupra, parcă se uitau la mine cu mutre schimonosite și cu limba scoasă. Kiky Halmoș, căpitanul echipei, imediat a simțit ce se întâmplă cu mine și i-a șoptit ceva lui Popovici, care a dat afirmativ din cap. Apoi a început antrenamentul. După câteva ture de teren, am trecut la joc. De data aceasta eu am jucat pe post de înaintaș, dar, cu ghetele în picioare, nu am putut face nimic. În repriza a doua am jucat desculț și am marcat două goluri.

*

Directorul atelierelor *C.F.R.* a ridicat în fața echipei *Chinezul* (care ieșise din cadrul *C.F.R.*) pretenții asupra dreptului de folosire a Areei Sportive. Și, astfel, ne-am instalat la Arenă.

La primul antrenament pe stadion, Popovici m-a așteptat cu maistrul pantofar Waniek, care făcea ghetă de comandă.

Ulterior, conducătorii ceferiști ne-au amenajat un vestiar cu două bănci, fiecare având locul lui; ne-au făcut o fântână la colțul tribunei, au instalat lumină electrică și o sobă de cărbuni într-un colț al vestiarului. Apoi, au sosit și ghetele mele noi; îmi veneau „mănușă“, nu altceva. Din clipa aceea șuturile mele deveniră mai puternice, iar jocul mai ordonat și mai sigur.

*

Nu era greu să se constate că, în afară de fundașul Talian și de mine, nu prea erau jucători corespunzători în echipa de juniori.

Eu îmi vedeam de drumul meu. De viața mea sportivă. Mergeam aproape zilnic la Arenă, unde am învățat foarte multe elemente tehnice noi de la Kiky Halmoș, de la Kondor și de la Chambré, un alt mare jucător ai epocii. Încetul cu încetul ne-am acomodat unii cu alții, iar eu m-am obișnuit, în sfârșit, cu ghetele de fotbal. În ultima vreme, Kiky Halmoș lucra într-un tempo drăcesc cu mine. Îmi scotea sufletul. Dar îmi plăcea! El era mic de statură, dar foarte mobil, elastic, și avea o formidabilă detentă. Juca pe post de mijlocas centru. Pe mine mă folosea ca înaintaș și aproape numai în echipa lui. Nu-l înțelegeam deloc.

Aveam doar 14 ani, iar el mă antrena în echipa mare.

*

Sfârșitul lui septembrie a adus o serie de schimbări în conducerea clubului ceferist. Popovici, conducătorul echipei seniorilor, a anunțat că duminică, 26 septembrie 1924, prima echipă va juca la Jimbolia.

– Plecarea va avea loc la ora 14,30. Deci, la ora 14, întreaga echipă va fi prezentă pe peronul gării mari, inclusiv Dobay.

Petre Popovici a mai spus ceva, dar eu nu am mai auzit nimic. De bucurie simțeam că vestiarul se învâртеște cu mine. Duminică împlineam 15 ani.

În dimineața aceea m-am trezit la cântatul cocoșilor. Grădina noastră de la Dumbrăvița era înmuiată în lumină. Sub pățul, mama pregătise, pentru astâmpărul foamei de dimineață, pâine, miere și o oală de pământ plină cu lapte. Am băut câteva guri la repezeală și-apoi m-am dus prin grădină să mă joc cu Tupi, câțelul nostru, care se zbunguia și se răsfăța în jurul meu. Tufele de trandafiri se rupeau sub greutatea florilor. Vremea era atât de călduroasă, încât fluturii mergeau pe jos. Parcă le era frică să zboare, să nu le ia aripile foc.

Nu mai aveam răbdare. La prânz nu am putut mânca. Eram emoționat, fericit și credeam că așa va fi întotdeauna. Mama mi-a examinat cu atenție ținuta și, deși știa că mă duc la... fotbal, m-a petrecut tăcută până la poartă. Ca s-o înveselesc i-am făcut o reverență și i-am spus râzând: „Te las regină pe șatră!”

*

... La 26 septembrie 1924, zi în care împlineam 15 ani, eu, Ștefan Dobay – Bibe – cum îmi spuneau prietenii mei din părculeț – făceam prima deplasare din viața mea, ca fotbalist, cu echipa de seniori *Unirea C.F.R.*, la Jimbolia, și îmi repetam în gând, privind prin fereastra vagonului, data acestui eveniment, ca să nu o uit. Locomotiva avea seria 220, serie care azi nu se mai găsește decât la muzeu. Două roți mici în față, două mari în spate, și un coș lung prin care ieșea un fum negru și gros de cărbune. De mirosul acela de tren, care-mi evoca copilăria, mi-a fost dor toată viața. Un șuierat asurzitor și ne-am pus în mișcare. Treceam tot mai repede prin macazuri, iar străzile Timișoarei îmi păreau tot mai romantice. Berăgsău, Cărpiniș, Jimbolia. Fiindcă era oraș de frontieră, în gară se plimbau grăniceri, vameși, ceferiști. La sosire, echipa noastră de fotbal a fost primită cu fanfara, care în ritm de marș ne-a condus prin centrul orașului, până la teren...

Kiky Halmoș a angajat o birjă pentru cele două coșuri cu echipament de care aveam grijă împreună cu Talian, ca fiind cei mai tineri din formație. Era prima oară în viața mea când mă plimbam într-o trăsură. Nu agățat de ea... ca atunci când ne jucam de-a Sherlock Holmes.

Fanfara cânta mereu. La auzul ei, de prin curți apăreau zoriți la porți copii desculți, cu cămășuța până la buric. Cei mai curajoși, urmați de câțelul lor de joacă, se alăturau voioși, formând un cortegiu vesel și pitoresc pe străzile Jimboliei. Sufletul îmi era plin de fericire. Aveam 15 ani și mă credeam nemuritor.

La arenă, până la începerea jocului, fanfara cânta, spre desfătarea spectatorilor. Terenul era înconjurat de grădini, iar noi ne schimbam într-un șopron. Hainele le agățam în cuiele bătute în scândurile din jur. Peste o ladă cu ovăz așezasem coșurile cu echipament, încuiate cu un băț și un lacăt la capăt. Când Kiky Halmoș le-a deschis, în loc de vechiul echipament, „magazia” era plină de lucruri nou-nouțe, cu mirosul acela de proaspăt. Tricourile erau în dungi verticale, albastru cu galben, chiloții bleumarin din material lucios, jambierele albastre cu rever galben și ciorapii albi de bumbac.

Gazdele aveau tricouri în dungi late, roșu și alb, chiloți albi și jambiere roșii. Fanfara intona un marș. Căpitanii echipelor au degajat mingea în aer; după ei, am apărut și noi pe teren. Clipe de neuitat pentru mine. Inima îmi bătea cu putere. Mi s-au încurcat picioarele și era gata-gata să cad. Apărătorii formau un cerc și aruncau mingea în înaltul

cerului, iar noi, înaintașii, îl încercam pe portarul Ludwig. Încercările mele însă au fost nereușite, deoarece primul șut, pe care am vrut să-l trag, n-a nimerit mingea, ci glezna mea stângă. Senzație de rece. Nebuloasă de stele verzi. Kiky Halmoș mi-a spus să alerg, să fac aplecări, apoi câteva sprinturi ca să-mi treacă emoția. Când arbitrul ne-a chemat la centru, îmi revenisem deja. În primul sfert de oră am jucat atât de mizerabil, încât nici din întâmplare nu m-am întâlnit cu mingea. Dacă în părculeț aş fi jucat atât de slab, Kragel m-ar fi schimbat imediat, chiar și din echipa aceea de stradă. Coechipierii încercau să mă ajute. La un moment dat, Frech, care juca aripă, îmi centră mingea. În loc să trag la poartă din voléu, am căzut și m-am lovit din nou la glezna stângă. Portarul Ludwig m-a chemat și m-a stropit cu câteva cani de apă dintr-o găleată aflată lângă el. Gazdele, înghesuie în propriul lor teren, văzându-l pe Ludwig ieșit din poartă, ne-au trăsnit în clipa aceea cu un gol de la distanță. Scor: 1-0. Eram definitiv pierdut și compromis. În schimb, publicul a jubilat, fanfara a intonat câteva măsuri dintr-un marș glorios și, bineînțeles, jocul a continuat. Într-un târziu, Chambré a egalat: 1-1. La pauză, Kiky Halmoș m-a dezbrăcat până la brâu, a aruncat vreo două găleți cu apă pe mine, mi-a cumpărat o limonadă, m-a mângâiat și mi-a spus:

– Hai pe ei, fără teamă, că tu ești cel mai bun dintre noi toți. Însă tot gazdele au marcat în repriza a doua. Arbitrul a dictat o lovitură de la 11 metri și scorul a devenit 2-1. Primesc o minge pe sus.

– Trrrrage! aud deodată un glas cunoscut.

Trag din voléu. 2-2. Primul meu gol la un joc oficial, în fața unui public numeros. La scorul de 2-2 m-am liniștit. După câteva clipe, prind o altă minge și, de la 20 de metri, șut și gol! 3-2. Impresia pe care a făcut-o acest gol asupra publicului a fost atât de puternică, încât după 32 de ani, în 1956, când am trecut cu echipa națională prin Jimbolia, localnicii îmi aminteau încă de acel meci. În continuare s-au mai marcat 2 goluri, dintre care ultimul tot de mine. Coechipierii m-au felicitat și m-au îmbrățișat:

– Trei goluri la primul joc reprezintă un succes, și nu unul dintre cele mai ușoare.

După ce am sărbătorit victoria, la ora opt seara am părăsit orașul, lăsând în urmă peronul din Jimbolia învăluit în acea nostalgie a gărilor pustii.

*

În 1925, echipa *C.S. Unirea C.F.R.* a hotărât să-și întărească formația, achiziționând jucători consacrați: astfel, de la *Chinezul* a trecut la noi faimosul portar Zombory, agil ca o pisică, vestit, printre altele, și pentru loviturile de la 11 metri.

În campionatul districtual al anului 1926, *Unirea C.F.R.* ocupa locul al doilea, după *Chinezul*: Rudy Wetzer și cu Zemler făceau pe teren adevărate ravagii. De altfel, Wetzer, cu o muncă de titan, a lărgit și a dat un imbold deosebit fotbalului românesc, imprimându-i amprenta puternicei lui personalități.

*

În anul 1927, *Unirea C.F.R.* fuzionează cu *C.S. Banatul*, echipă cu jucători de cea mai mare valoare: Ghiță Ciolac, Babin, Kondor, Madarász, Talian, Iunațiu II, Daum, Mayer, Kiky Halmoș, Stanciu, Babeș, Cionca, Drăghici, Studenik, Kiss, Aliteanu, Fibișan și încă multe alte talente.

La 22 iunie 1927 am fost selecționat pentru partida internațională interorășe Timișoara – Budapesta. Echipa Timișoarei, formată numai din jucători valoroși, a învins cu 2-0 puternica echipă maghiară, care de fapt era reprezentativa Ungariei. În partea a doua a partidei, Matek fiind accidentat, am fost introdus în echipă, formând aripa stângă Dobay – Zemler, idolul meu.

După această partidă, jucătorii de fotbal din Timișoara mă priveau cu admirație.

*

Anul 1928. Pe linie profesională îmi însușisem bine modelarea argintului și voiam să învăț și taina de presator de metal nobil. Era o treabă grea, care solicita mult musculatura brațelor și a pieptului, pentru a strânge presa. Munceam din greu atât la serviciu, cât și pe terenul de fotbal.

Echipa *Banatul* ajunsese la același nivel cu *Chinezul*. Un meci direct între ele s-a terminat cu rezultatul 2-2.

În acel an *Chinezul* pierde campionatul țării, după ce îl deținuse timp de șase ani consecutiv. Supărare, nemulțumiri etc. Marii jucători au încheiat contracte cu alte echipe străine sau din București. Evenimentul avea să aibă repercusiuni nefavorabile asupra fotbalului românesc.

Echipa *Banatul* trece în fruntea clasamentului districtual.

În 1929 situația economică a țării este dezastruoasă. Se încearcă salvarea prin „curba de sacrificiu“. Șomajul face ravagii. Jucătorii timișoreni, rămași fără serviciu, se răspândesc în toată țara. Unde ajungeau, înjghebau câte o echipă de fotbal. Balanța sportului începe totuși să încline spre capitală, unde se întrezărea o viață fotbalistică cu mari perspective.

Chiar în această atmosferă neprielnică, noi, cei de la *Banatul*, ne vedeam serios, de antrenamente și ne verificam forțele în fiecare duminică, în jocuri cu echipe valoroase, în care obțineam rezultate concludente: 9-1 cu *Fratelia*; 4-1 cu *C.A.T.* etc.

La sfârșitul anului, activitatea fotbalistică a fost încheiată cu aprecieri importante pentru cariera mea, exprimate în „Gazeta Sporturilor“ din 28 decembrie: „Dobay în fruntea celor mai buni trăgători“.

*

Îmi fac o sfântă datorie ca, în aceste rânduri să arăt printre altele, în limita posibilului, și meritele marilor mei prieteni dispăruți, care au înnobilit arta fotbalului cu strălucita lor personalitate și au ferit de uitare epoca în care au trăit. Ei care s-au uitat pe sine: Ghiță Ciolac și Iuliu Barátky. Surprinși de eternitate în plină tinerețe, nu au apucat să-și aștearnă gândurile. Când au înțeles ceea ce nu se putea crede, era prea târziu.

Muribunzii nu au timp să aștepte!

CUPRINS

Fabrica de goluri	5
Amințirile nu mint.....	9
Copilăria	12
1920 – Începuturi sportive	15
1924 – Prima echipă: Unirea C.F.R. Primul meu meci oficial	21
1930 – În echipa națională	29
Intermezzo bucureștean	38
F.C. Ripensia	41
1931 – În haină militară	49
1932 – Turneul din Franța	56
O primăvară cu surprize.....	71
1933 – Anul consacrării	73
Anul Nou pe meleaguri franceze	77
Turneul din Olanda	81
Cupa Balcanică	87
Meciul Elveția – România	95
1934 – Campionatul Mondial de fotbal – Triest	97
Pe arena Venus	97
O partidă hotărâtoare	100
România câștigă Cupa Europei Centrale	107
1935 – Un an al încercărilor	109
Erfurt, orașul florilor	111
În „Țara fragilor sălbatici“	112
România învinge Polonia	114
1936 – Un an rodnic	116
Cupa României și Campionatul național	116
Balcaniada	117
Calmul britanic învinge	118

Întâlnirile cu Ferencváros și cu Naționala Ungariei	118
1937 – Al patrulea titlu de golgheter.....	120
Punct contra punct	121
Continuă cursa pentru Cupa României din 1937	122
1938 – Al treilea Campionat Mondial de fotbal	124
Cupa Europei Centrale.....	127
Răsfoind un album.....	131
Bogdan a eliminat echipa Újpest, în minutul 90	132
Pentru a zecea oară, titlul suprem poposește la Timișoara	134
Din nou România – Iugoslavia	136
De 40 de ori în echipa națională	137
1939 – Ultimul gong	139
Soarta meciului a fost în mâinile mele.....	142
Fotbal „Made in England“	144
Venus și F.C. Rapid – Vedete	148
Squadra Azzurra la București	148
Se adunau norii negri	150
La capătul drumului	151